По конфіскаті наклад другий. Należytość pocztowa opłacona ryczałtem.

Ч. 8 (546). Неділя, дня 2. березня 1930. Рік XII.

УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС

ОРГАН НАЦІОНАЛІСТИЧНОЇ ДУМКИ

Адреса Редакції і Адміністр. „УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС“ Перемишль, Побереже 1/І. Конто П. К. О. в Варшаві Nr. 142.807. Передплата в краю виносить 10 зол. річно 5·50 зол., піврічно 3 зол., чвертьрічно Для Чехії на рік — 72 к. ч., ½ — 40 к. ч., ¼ — 20 к. ч. Для Франції — 60 ф. річно, ½ — 35 ф., ¼ — 20 ф. Для Німеччини — 10 мар. річно, ½ — 6 мк., ¼ — 3·50 мк. Для Бельгії — 90 б. ф. річно, ½ — 50 б. ф. ¼ — 30 б. ф. Для Америки 2½ ам. долярів річно.
Рукописів Редакція не звертає, неоплачених писем не приймається.

Ціна прим[і]рника 25 сот.

Рахунки платні і заскаржальні в Перемишлі, а замовляючий анонс вже тим самим без застережень годиться на це.

ТАРИФА ОГОЛОШЕННЯ: За текстом за 1 вірш міліметровий одношпальтовий (сторона має пять шпальт анонсових) 0·30 зол., для дрібних промисловців укр. інстит. 0·20 зол. Дрібні оголошно. 0·15 зол. за слово, найменше дрібне оголош. 1 зол., для шукаючих праці подані безпосередно до Адміністр. по 0·15 зол. Оголошення в тексті 150% дорожші, на першій стороні 300% дорожші.
Редактор приймає щодня від год. 11—1.

З приводу одного концерту.

В понеділок 17 лютого ц. р. відбувся в салі муз. Т-ва ім. Лисенка у Львові святочний концерт для вшанування 11-тої річниці проголошення *самостійности* України. Для цього концерту придбано співучасть передових мистецьких сил Львова; співав відомий хор „Сурма“, деклямували п на Н. Юрчинська та п. Григорій Андріїв. Далі приймали участь: відомий бандурист п. Дм. Ґонта, скрипак п. Москвичів і опер. співачка п. Ірена Туркевичівна. На свято прибуло богато старшого громадянства і молоді і як зазначує одна із львівських українських ґазет „свято мало під *моральним* оглядом великий успіх“.

З приводу цего концерту слід зазначити от що: Щойно два дні перед концертом появились на місті афіши, з яких можна було позитивно довідатись, хто саме цей концерт влаштовує. Іменно: *Украінський Центральний Комітет, відділ у Львові.* До цего часу, властивого фірманта концерту не можна було устійнити, а тільки в загальному втримувалась версія, що концерт влаштовують „наддніпрянські еміґранти“. Є одначе поміж „наддніпрянськими еміґрантами“ та їх відношенням до української самостійної і соборної державної ідеї а політикою *Українського Центрального Комітету* зі своїм осередним осідком у Варшаві величезна ріжниця. Український Центральний Комітет у Варшаві проводить відому лінію уенерівсько-польонофільської політики і поміж „концепцією“ У. Ц. К. у Варшаві а поміж хрунівською „концепцією“ будь якої редакції „Селянина“ чи будь якого Ількова ми не знаходимо жадної суттєвої ріжниці. Ми є далекі від того, щоби ототожнювати загал наших еміґрантів зі Східної України з Українським Центральним Комітетом і його філіями. Стверджуємо тільки такий знаменний факт: того таки вечера коли відбувся у Львові згаданий концерт, з рамені того-ж самого *Українського Центрального Комітету* відбувся у Варшаві концерт-баль, з ідентичного приводу. Як довідуємось з польської преси — (Gazeta Polska, з 17. II. ц. р.) „обовязки господарів на цім балі згодились ласкаво приняти: пані Казімєжова Бартльова, п. віцеміністер Губіцкі з дружиною, міністер Юзефський з дружиною, през. Ромуальд Яворовскі, полк. Коц, Едвардова Ридз-Сьміґлова, полк. Славек, през. Зиґмунт Сломіньскі, ґен. Ян Врублєвскі з дружиною, Station Сєдлєцкі, Ауґустова Залєска, Броніслав Зємєнцкі і цілий ряд інших визначних осіб“.

Не сумніваємось, що колиб наші наддніпрянські еміґранти у Львові були знали, що тогож таки вечера відбудеться у Варшаві з рамені Українського Центрального Комітету того рода баль, булиб фірми У. Ц. К. для свойого концерту не вживали. І не сумніваємось теж, що колиб хоч на кілька днів раніше була росконспірована властива фірма концерту, під її знаком концерт *не відбувся-би.*

Є неможливо допустити, щоби під претекстом свят самостійности, угодово-польонофільський провід Українського Центрального Комітету здобував собі на наших Західних Землях права політичного горожанства і в той спосіб перепачковував поміж західньоукраїнське громадянство свою злозвісну „концепцію“.

ЕМІҐРАЦІЯ.

„Вперед до волинської Америки“! —такий клич підносить в ряди годи польська преса, закликуючи свою суспільність до посилення кольонізації наших, особливо північно-західних земель. При цему є обовязкові трафаретні комунали про культурну місію на сході, плуг польського хлопа і т. п. На кінець буває звичайно в тих цікавих і знаменних енунціяціях і відповідь на питання, що автоматично насувається: „Що робити з автохтонами? — Бож заселення тих просторів давно перестало бути занадто рідке... — Автохтонне населення — мовляв —ліниве й неспосібне приймати всі блага і тонкости західньої цивілізації. Воно сяк чи так змарніє, знидіє, здеґенерується... Впрочім це землі відвічно і т. д. — в цинічно куріерковому сосі. А натомість в південній Америці відкриваються можливости для кольонізації....

Ці кличі далеко не є пустими принагідними фразами, за ними криється невблагана екстермінація, впертий намір перевести ці кличі в діло.

Відома кольонізаційна політика припинилася що правда в останніх роках, але не з якого будь сантіменту чи почуття примітивної людяности і справедливости, як собі дехто думає. Припинилася вона автоматично — попросту з браку фондів. Але нема ніяких ґарантій, чи такий стан довготревалий. За десять літ польського панування переживали ми вже чимало ріжних несподіванок...

Розгяньмо деякі факти, на тлі яких згадані кличі зявляться зовсім виразно в усій своїй грозі.

Отже: У звязку із загально-европейською, особливо болючою в Польщі, господарською крізою, над нашим селом нависла господарська катастрофа, що її розмірів годі на разі передбачити. В кожному разі має це бути катастрофа „єдина в свойому роді“ — якої ми вже давно не бачили. Треба при цему знати, що економічне положення нашого населення вже тепер, себто на передодні заповіданої катастрофи, є, після европейських економічних понять, — катастрофальне. Про це пророчисто переконує задовження нашого села, що йде в сотки міліонів, а дальше непосильний тягар податків, додатків, оплат, данин і — кар. — Якжеж має виглядати ще та „вичікувана“ катастрофа?...

А другий факт: Якась польська приватна спілка дістала від уряду південно американської републики Перу, концесію на скольонізування півтора міліона гектарів пралісу в підрівникових околицях цеї країни в доріччу Амазонки. І дуже знаменні аліґати: Майже вся польська преса заразже після занотування цеї вістки вдарила однодушно в голосний дзвін: не дозволимо вивозити туди польського хлопа на жовту фебру і певну смерть! Не дамо нашого хлопа на жир крокодилів в Амазонці! Геть з цим божевільно-злочинним пляном!

І мала рацію польська преса. Бо правдою є що таку концесію якась приватна польська спілка дістала, як рівнож правда, що в цих околицях якенебудь життя на довшу мету для білої людини *немислиме.* Кліматичні умовини цеї країни особливо в околицях, що їх та спілка дістала, є того рода, що там невидержують довго навіть тамошні напівдикі люде!

Еміґрація до цеї країни передбачується покищо тільки з двох майже суто польських воєвідств: краківського і келецького. Сміємо однак сумніватися, чи з цих воєвідств хтонебудь туди поїде, окрім хиба Лемків, що частинно належать до краківського воєвідства.

Треба знати, що еміґрація в Польщі, в силу обовязуючого закона є державним монополем. Отже висилка еміґрантів є в руках урядових чинників.

Воно доволі таки небезпечно підозрівати урядові чинники в кепських намірах що до своїх громадян, алеж і тут можна дати слово фактам. — Іменно до найбільш поплатної і вигідної зарібкової еміґрації до Німеччини, Данії і Бельґії від ряду літ не допускається *майже зовсім* українського населення. В Квартальнику Наукового Інституту читаємо (том 2 і 3 за другий третій чвертьрік 1928 р. стор. 564.), що в 1928 р. виїхало з Польщі до Німеччини 85 тисяч сезонових рільних робітників. З тої загальної цифри на українську територію припадає: Львівське воєвідство 3.014 осіб, Станиславівське 625 осіб, Люблинське 392 осіб. Разом з усіх трох воєвідств — 4.031 осіб. Для інших воєвідств замешкалих українським населенням не признали державні уряди посередництва праці зовсім ніякого контіґенту! Але повернім ще до попередних цифр. Отже з Львівськокого воєвідства виїхало 3 014 осіб. При розділі контіґенту узгляднено такі повіти з укр. населенням: Ярослав (576 осіб) Любачів (357 осіб) Добромиль (54 осіб) Самбір (19 осіб) Мостиска (2 особи). — Всього разом 1008 осіб. Так отже в 85 тисячах сезонових робітників до Німеччини в 1928 р. можна шукати Українців лише в числі цих 1008 осіб, що виїхали зі згаданих чисто наших і мішаних повітів. Є певні дані твердити, що при відомій політиці уряду навіть серед цих 1008 осіб найшлася велика частина робітників Поляків. Таксамо більш менш було і 1929 р. Напр. на 200 місць признаних в

Sąd okręgowy w Przemyślu Wydział III dnia 20 lutego 1930 r. Sygn. Pr. 8|30. Wyciąg z dziennika ogólnego posiedzenia niejawnego Sądu Okręgowego w Przemyślu dnia 20 lutego 1930 r. Nr. 26. Wydział karno-prasowy Sądu okręgowego w Przemyślu postanowił na posiedzeniu niejawnem po wysłuchaniu Prokuratora Okręgowego: a) zatwierdzić po myśli przepisu z art. 76 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 10 maja 1927 poz. 398 Dz. Rz. P. Nr 43. ex 1927 dokonane dnia 18 lutego 1930 przez Starostwo w Przemyślu zajęcie czasopisma „Ukraińskij Hołos“ Nr. 7 z dnia 23 lutego 1930 z powodu, że zamieszczony w tem czasopiśmie artykuły p. t. „Wełykyj obraz“ w ustępie piątym od słów „Otżeż wsi znajemo“ do słów „wseji dalszoji roboty“ zawiera w sobie znamiona a to występku z art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzp. P. z 10. maja 1927 poz. 399 Dz. p. p. Nr. 74 ex 1927 r. b) oraz wydać po myśli przepisu z art. 77 cytowanego na wstępie rozporządzenia zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tegoż czasopisma nakazby orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie pod rygorem następstw przewidzianych w art. 60 tegoż rozporządzenia. —

Підпис нечиткий.

континґенті для самбірського повіту — не пущено *ані одного українського робітника*! Чи це не говорить само за себе? Так отже стоїмо перед фактом, що господарська конечність є сильніща від будьяких наших побажань, від привязання до рідної землі, тощо. Є фактом, що при теперішних політично економічних умовинах еміґрація *самочинно* стала єдиним лікарством на нашу господарську скруту. І розуміється, як впрочім майже усі лікарства — лікарством гірким.

І власне тому, що не маємо змоги опанувати ситуації, настільки, щоб цілковито запобігти загрозливій утечі найбільш активного, життєздатного і підприїмчивого елєменту за кордони, ми повинні бодай настільки опанувати ситуацію, щоб люде що перед нуждою *мусять* втікати з рідного краю, не пропадали на чужині безслідно із шкодою для Нації. — *І. В.*

(Продовження буде).

Шановним читачам і передплатникам у Бельґії подаємо до відома, що в 6. і 7. числі „Українського Голосу“ зайшла ошибка а саме: було помилково подано, що річна передплата у Белґії виносить 18 бельґ. фр., $\frac{1}{2}$ — 10 бельґ. фр., $\frac{1}{4}$ — 6 бельґ. фр. Тимчасом правильно виносить передплата річно — 90 бельґ. фр. = (18 бельґа), $\frac{1}{2}$ — 50 бельґ. ф. — (10 бельґа), $\frac{1}{4}$ — 30 бельґ. фр. = (6 бельґа). — Адм.

II.

Крім того, ти, народе український, повинен подбати про це, щоби цей цвіт нашої молоді не марнувався. Відповідні чинники повинні занятися приміщенням цеї молоді у розвиваючихся наших всенародніх установах, і так:

Нарікають наші ревізори, що по кооперативах не маємо відповідно вишколених сил, що кооперативи чи маслосоюзи далеко краще розвивалибся, колиб мали відповідно викваліфіковані сили. Нарікають у нас також, що сільські аматорські театри не розвиваються як слід, бо нема їх кому вести. Нарікають наші священики, що не можуть як слід вчити религії, бо наші діти не уміють *по українськи читати*, бо у всіх сільських школах вчать лишень języka państwowego i historji państwowej!!...

Якеж гарне булоби тут поле до попису для такої укінченої семинаристки чи семинариста між нашим народом. Кілько би тут вдячної праці можна вложити, колиб наше село змоглося удержати таку людину у себе. Така учителька працювалаби пару годин в кооперативі, а пару годин вчилаби в читальні рідної історії, вчилаби нашу молодь читати по українськи, вчилаби любови до рідної землі, до рідної пісні!...

Щоби цю ціль осягнути, повинні наші відповідальні чинники покликати всіх без посад учительських кандидатів і кандидаток на кількамісячні кооперативні, молочарські чи інші курси, по укінченню котрих наші громади далиб їм у себе такі посади, що інспектор шкільний ні куратор не давби сили перенести їх на Мазури... — *Spektator.*

Пожертви для збігців зі Соловецьких Острогів: Г. Андріїв — Львів, збірка між громадянами: Я. Малинівський 2 зол., Ольга Гуцуляк 3.—, Гр. Андріїв 3.—, Ан. Романенко 2.—, Ф. Дудка — Підварський 2.—, Я. Кругляк 3.—, Евг. Кузьмінська 1.—, П. Королик 1.—, М. Семен 2.—, І. Демчук 2.—, Т. Писарівський „1., Г. Біновський 2.—, Ол. Черник 2.—, Й. Курилко 2.—, Еліяшевський 2.—, Семянович 1.—, Козланюк 1.—, М. Вербицький 1.—, Роїк 1.—, Гнатевич 2.—, Білинський 1.—, Інж. Др. М. Холевчук 5.—, М. Подоляк 1.—, О. З. 1.—, Коронецька 2.—, Н. Петриківна 1.—, Н. Юрчинська 2.—, О. Вербинець 1.—, Р. Дашкевич 1.—, І. Вовк 1.—, зол. — О. Гребеняк — Львів, збірка між слухачами Торгов. Школи „Просвіти“ 16·60 зол., М. Г. — Львів, додаток збірки між слухачами Вищої Кооп. Школи 2·80 зол., о. Андр. Пеленський — Угерсько 5 зол., о. Мих. Волинець — Ходорів 10 зол. А. Скорохід — Борщів 1·50 зл., Т-во Укр. Наук. Викл. ім. П. Могили — Львів, збірка в харч. Акад. Дому 16·00 зл.

На оборону і поміч арештованим націоналістам:

А. Ю. Сасик — Борислав 10 зол.

(Зі збірки на політичних вязнів з нагоди Різдвяних свят 1929 роки в Ржевницях біля Праги, зложили в чеських коронах.)

О. Олесь 50, Др. А. Артимович 50, Др. В. Сімович 50, Др. С. Шилухин 20, І. Кобизський 5, Др. Шлендик 5, Проф. І. Майстренко 7, В. Приходько 10, Проф. Коваленко 10, Др. Н. Д. 10, Z. 5, Проф. П. Іржаківський 5, Петрів 5, Проф. Лисянський 5, Проф. К. Подільський 20, Ю. Крупа 10, Т. Дідух 10, В. З. 10, В. Гарасимів 5, С. Бачинський 5, Е. Пік 5, М. Бажанський 5, N. 10.

Між Молодіжею шкільною Укр. Реф. Реал. ґім.:

І. Корженьовська 15, Ф. Звонківна 5, Г. Паславська 5, З. Кравчуківна 5, Ірена Тимешко 3, Ридник 5, Всев. Трутенко 5, Вол. Джефер 3, С. Маруняк 5, Т. Богун 2·10, В. Трутенко 5, В. Бачинський 5, В. Химич 5, М. Сорока 5, Я. Заклинський 5, І. Трутенко 2, М. Ліщинський 5, Е. Приходько 5, М. Гудзій 1·95, Б. Голота 2·20. *Загальна сума 411·25 чк.*

ЄВГЕН ОНАЦЬКИЙ.

Рим, 2. лютого 1930 р.

(З мойого римського щоденника).

Місс Ту і Коммендатор франчи.

В моїй хаті завжди товчуться гості. Зі всіх кутків, зі всіх славнозвісних столиць, зі всіх культурних осередків, представники всіх рас і народів. Найрідше приїздять Українці. Найчастіще — Американці, або, — щоб бути точніщим — Американки, — молоденькі, гарненькі, завжди чепурні і вицигорні молоді панночки і старі, сиві, але все бадьорі і причепурені старі панни.

Відбуваються цікаві знайомства, завязуються прегарні звязки, і — в повільних бесідах за довгим столом, що іноді переходить в жваві дебати, — пізнаєш непомітно найріжніщі погляди й найсуперечніщі суспільні ідеали. Пізнаєш поволі вдачу окремих людей і психольоґію цілих народів. Так, ніби через вузенький екран мого непорушного римського життя пересувається кінематоґрафічна бинда життя всіх народів і міст.

Звичайно, найчастіще, ця бинда, повна рухів, згуків і барв, проєктується лише для мене, і я, з цікавістю пожадливого до всякої розваги глядача, уважно слідкую й нотую найбільш цікаві місця, — але іноді, від часу до часу, я заходжу до будки оператора і починаю крутити свою українську бинду, — та звичайно не довго, щоб не втомлювалася увага ніжних місс, і щоб в широко розкритих очах не відбивалося за виразно почуття недовірливого здивовання:

— Алеж се неможливо, — каже мені гарненька місс Ту (по анґлійськи призвище її пишеться зовсім інакше і далеко-далеко довше, але вимовляється власне так: міс Ту)...

— Що неможливо?...

— Щоб в наші часи відбувалися такі неймовірні знущання... Я розумію, що в кожному народі бувають свої злочинці, хворі садисти, деґенерати тощо... Але, щоб у влади стояли люди, які навмисно і послідовно присуджувалиб до повільного вимирання цілий народ, щоб вони палили села з жінками з дітьми,... щоб вони дозволяли по своїх інституціях мордувати людей, що й суди інквізиції блід-нуть перед ними!...

— А так, так, бліднуть.... Треба було вам побачити покалічені трупи моїх бідних товаришів зі студентської громади, що саме дванайцять років тому намагалися захистити нашу столицю від московського нападу, ви жахнулибся місс Ту... Ви певно забулиб навіки про дитячі вигадки наївних єзуїтів, що намагалися лише врятувати душу через муки тіла, але не мали жадної пімсти в душі, не мали спраги зголоднілого звіря....

— Алеж то було дванайцять років тому....

— А тепер, місс Ту?... Ви знаєте, що там роблять тепер: по офіційній статистиці щ о — д н я розстрілюють в середньому по пять — десять з поміж найкращих представників народу, з найздоровіщих, найактивніщих селян, з найсміливіщих духом письменників, з найпильніщих і найчесніщих учених...

— Данина Атенців кретійському Мінотаврові...

— Ні, місс Ту... І то були іграшки!... Кожних девять років мали переможені Атенці посилати на поживу Мінотаврові по сім найсильніщих хлопців і по сім найкращих дівчат... Чотирнайцять — на кожних девять років. І то здалося Атенцям такою нечуваною карою, такою страшною даниною, що вони переказали память про неї найдальшим потомкам... А миж віддаємо данину що дня.... Розумієте — що дня....

— І потім — у Атенців були свої героїчні традиції, був свій володар, що мав сина Тезея.... і той Тезей забив Мінотавра...

— Правда ваша, місс Ту, вони мали Тезея... А ми маємо Андрія... Читали Тараса Бульбу? — та ще такого Павла, та Михайла, та Володимира, що як та московська лялька „Ванька-Встанька“, то схилиться аж до самого долу то нараз випростується на цілий свій зріст... Такі наші Тезеї, місс Ту.... А наші традиції?... Славні традиції, місс Ту, — козацькі традиції, стрілецькі традиції!... Тими традиціями й живемо, їх тільки й плекаємо, і твердо віримо, що дадуть вони рясні плоди...

Місс Ту похитує головою. Їй теж хочеться вірити разом зі мною. Вона вже ненавидить большевиків всім своїм маленьким серцем.

— Покиньте ви його, місс Ту, — вмішується нараз досить різко Коммендатор Франчи, молодий і гарний Італієць з відкритим чесним лицем і лукавими очима....— Виж приїхали таки до нас, до Італії, студіювати *наше* життя, *наші* здобутки, — щож ви так вїлися в сю українську справу?...

— Ні, мені цікаве все, з чого я можу чогось навчитися...

— Ах, ці вже мені Американки! — В дитинстві їх всі жалують і роблять неймовірними мазунками. З десяти років — з ними поводяться як з дорослими. Потім вони проводять кілька років по розкішних університетах, що уявляють зі себе ніби справжній земний рай... без змія... Поза університетами вони вільно зустрічаються з молодими людьми, які щиро захоплюються ними, і служать їм, без жадної винагороди, як жорстоким богиням. Потім вони нарешті віддаються заміж, і чоловіки продовжують дивитися на них, як на якісь дива світу, і працюють на них як присуджені. Вони моглиби дуже легко, — знаю з кількох італійських прикладів, — зіпсуватися від такого поводження, — але, кажучи загалом, вони залишаються дуже милі і навіть *не* дуже еґоїстичні. Вони задовольняються тим, що вважають себе за дорогоцінне добро і пильнують щиро, щоб це добро завжди продовжувало збільшуватися в ціні. Тому своє удосконалення в найріжніщих галузях діяльности вони вважають за єдиний свій обовязок. І так вони ходять та їздять по всіх усюдах, де лише надіються знайти якісь дані для свого власного поступу. Колиж вони бачать, що їх удосконалення не знаходить потрібного стимулу, вони поспішають далі, забуваючи те, чим вони зобовязані речам і людям. Потім вони нарешті втомлюються, і пал їх внутрішнього вогню помітно спадає. Але звичка блукати залишається.... Вони більше не можуть залишатися самі з собою, вони все шукають, шукають...

— Але, місс Ту, коло него, — вказав він на мене, — ви нічого не знайдете, нічому не навчитеся, нічим себе не вдосконалите... Ви подумайте, вони претендують на свою національну самостійну державу, — вони претендують на наше з ними співчуття і навіть поміч, — і посилаються при цьому на своє — мовляв — тисячлітне національне існування, — національне існування народу, що майже завжди (кажу *майже*, бо і у них там були якісь проблиски героїзму і слави) комусь корився, кимсь визискувався..... Ні, панове, — продовжував він, стаючи в позу мітинґового промовця і звертаючись до мене так, ніби бачив позад мене ще тисячі таких, як і я, еміґрантів, — ні, панове, для того, щоб вам співчували, щоб вам допомагали, — ви мусите довести *своє право на поміч*, свою здатність на державне життя. Візьмім, нпр., нас, Італійців: ніхто, як ми, зацікавлені в існуванні самостійної України: Ви розумієте: всі шляхи з України ідуть через Італію, і всі шляхи з Італії на схід йдуть через Україну. До тогож ви маєте вугіль, залізо і інші так нам потрібні сировці. Ми боїмося панславізму, ми ненавидимо Югославян, що своєю плодючістю і своїм потенціяльним розвитком загрожують нам на Адрійському морі. Ми знаємо дуже добре, що яка не булаб нова Росія, що повсталаб на руїнах Совєтчини вона натурально продовжуватиме панславістичну політику і підпиратиме проти нас Югославію. До тогож всі російські еміґрантські центри зосередковано в ворожому до нас Парижі, так само звязаному з Югославією... І тому ми не хочемо відродження Росії, і тому ми зацікавлені в існуванні большевиків...

— Який жах!...

— Жах не жах, люба панно, але це політика.... Досі на всі ці безмежні простори, що займає Совєтчина, ми бачимо лише дві можливі комбінації — або впадуть большевики і повернеться панславістична Росія, якої ми не хочемо, або залишаться большевики... Хай краще вони залишаться, бо зрештою вони нам ані страшні, ані шкідливі.

— Ви забуваєте про третю можливість — про розпад на національні держави, що для Італії є бажаний.

— Так, бажаний.... Але ми не бачимо в цьому нашому бажанні покищо нічого конкретного... Я не знаю, чи ви знайомі з чеським визвольним рухом? Довгий час найкращі чеські діячі і тисячі ріжної чеської інтеліґенції перебувало за кордоном. І серед них знаходилося троє людей — Бенеш, Штефан і Масарик. Хоча вони ніколи себе урядом не називали, але за те для всіх Чехів і не-Чехів ніби були справжнім неофіційним чеським урядом. Ми тоді теж знали, з ким мали говорити, від кого чого чекати... Ціж люде, — вказав він знову на мене, — мають силу ріжних урядів та центрів, але як добре до них всіх придивитися, — всі вони представляють порожне місце.... Всі вони один одного поборюють, один під одного підкопуються.... І поки так буде, — ми волімо большевиків в Росії... ніж звязуватися з порожніми місцями!

На жаль, я не вмів йому нічого сказати, бо я не міг говорити йому про нашу надію створити той центр, не міг і не хотів: чужинці взагалі, а Італійці зокрема не вірять *надіям*, вони хотять *фактів*. А факти лиш зріють....

Кульпарків природи.

Ол. — Чудна камера тортур, „Кульпарків природи“, місце де жаден цівілізований чоловік не може жити, щоби не пошкодувати душі і тіла, місце де істнування є безнастанною виснажливою боротьбою зі смертю у її тисячних формах — це *прастара тропічна джунґля на острові Борнео*. Чоловік ніколи не побідить джунґлі; відвічний праліс Борнео завсігди покажеться сильніщим. Скоро чи пізно джунґля бере верх над тим, хто намагається її побідити.

Американський подорожник *П. Ф. Урайт* видав недавно в Ню-Йорку збірку споминів про свої подорожі і переживання в пралісах гарячого південного Борнео. Між іншими пише таке:

„Я плив в супроводі туземців Даджаків великою лодкою вверх ріки Джолео, щораз далі в глибину джунґлі. Після місяця плавби я був 500 анґлійських миль внутрі Борнео. Дивна, розкішна і заразом жахлива це була подорож. Ніяка сила уяви не є в стані описати див і богацтва цих відвічних нетрів. Це треба бачити і пережити самому. Людська мова для цього за слаба.

Ніч-у-ніч життя кипіло, борсалось, співало й кричало тисячами голосів, але підчас дня в джунґлі завсігди панувала гробова тишина. Часами, підчас рідких слабих подихів вітру можна було чути як велитенські мурашки-терміти розгризали дерева і як хмари велитенських комарів (москітів) гуділи над багнистими місцями ущерть зарослої роскішними цвітами ріки. Скрізь почувається існування придавленої, скритої величезної енерґії, джунґля пригадує підчас дня дрімаючий вулькан. І кожного ранку, коли стихав нічний рев малп, диких хижих звірят і лопіт усяких крилатих мешканців пралісу, я мав враження, що всі мої рухи слідять тисячі скритих очей.

Поволі, я почав розуміти знаний усім тропічним подорожникам страх перед джунґлею, що так глибоко змінює людей. Жадна людська відвага в тутешніх умовах не має ваги і значіння. Цей страх зродився підчас моєї подорожі мовчаливою рікою і він зростав в міру цього чим далі я заглиблювався в нетрях пралісу. Через 12 днів я пробивався джунґлею якої підлога з моху була груба на пів метра і де було так темно, що я не бачив своїх носіїв на 15 кроків віддалення. Над нашими головами стискався густий дах зрослих гиляк, ліян і велитенського листя, так що ми плили неначеб довгою низькою рурою, природним склепленим каналом, що його вибила собі в гущі ліса заросла тропічна ріка. Коли треба було зійти з човна на беріг, то довкруги моїх чобіт заразже обмотувались усякі ліяни і помотане коріння. За кожним кроком виплївала вода з насяклого вогкістю ґрунту. Гострий запах гниючої рослинности творив в умовах тутешньої горячі страшну солодкаву приголомшуючу задушливу атмосферу.

Проміння сонця, що тут і там проривались через гущу лісового даху освічували часом ряди, цілі армії великих червоних мурашок завбільшки людського вказуючого пальця. Я заєдно мусів відривати від моїх рук пявки, а коли я дотикав карку або висків, то звичайно знаходив ще більше тих чорних, насичених кровю неначеб ґумових сотворінь. В правильних відступах часу я мусів робити постої, щоби скинути сорочку і штани, їх викрутити і поусувати за допомогою запаленого листка банана всі пявки з тіла, які діставались туди невідомо коли і як. Раз я почув, слабе сичіння біля мене і не надумуючись ні секунди пірнув в цей бік ножем. Щось засичало з роспукою, тяжко впало і намагалось проповзти далі. Це була велика трійлива ящірка. Є тут хвилі де не можна взагалі оглядатись і застановлятись, сам інстинкт вихоплює ножа і велить боронитись, ще заки свідомість схопила звідки і яка саме грозить небезпека.

Життя кипіло на ґрунті тутешньої джунґлі, з роспукою і заїлістю боролось за своє істнування. Так є тепер, так теж було перед сто тисяч літами. Людські культури приходили і минали, але джунґля завсігди була і є однакова. В низу, на землі панувала темнота а високо, 150 стіп над землею було сонце і життєва сила. Там було повно велитенських, роскішно барвлених метеликів, могутня саранча шуміла, скрізь цілі гори тропічних комах, орґія кольорів, орґія богацтва і плідности.

Одно тут живе з другого. Кожне мертве і живуче дерево було ґрунтом на якому росли роскішні орхідеї або папороть, на папороті інші ростини, на них міліярди метеликів, — усе в безконечнім круговороті родження і вмірання і новонародження.

Страх людий перед джунґлею не є спричинений дикими звірятами. Я ніколи не стратив ані години сну зі страху перед тиграми, леопардами або велитенськими гадюками. Вони не зважають навіть на чоловіка якщо їх не зачіпати. Одного разу я пройшов на віддалі 10 кроків повз величезного птона (вужа) довгого на 20 і кілька стіп і бувби його не завважив, колиб один із Даджаків не був звернув моєї уваги. Ні, це не є річи, що роблять в джунґлі життя божевільним. Це є радше малі креатури яких нема способу успішно поборювати, це є малярійні комарі, трійливі комахи, дрібні гадючки, тропічні хуртовини, річні пороги, сплячі крокодилі та ще й тисяча і одна малих небезпек, перед якими треба безнастанно стерегтись.

І саме ота дрібнота витворює переслідуюче почуття страху, що нині, завтра або післязавтра доведеться через будь яку дрібну необережність зробити щось, що означає неминучу смерть. І цей страх посилюється до безконечности завдяки жахливій тишині яка панує в джунґлі за дня, на протязі 14 годин, від ночі до ночі, чоловік робиться слабодухом і трусом завдяки отій наїженій усякими небезпеками тишині; тишина ота важить на душі як сто пудів олова.

Одного дня я сидів над рікою і витягнув руку щоби взяти кокосовий горіх біля мене. Але в тій же секунді я скочив на ноги неначе підкинений мочучою пружиною, ще заки освідомив собі що сталось. Біля кокосового горіха сидів скорпіон, який в тійже хвилині коли я хотів взяти горіх висунув своє пурпурово червоне убивче жало. Одного разу я схопив рукою ліяну, щоби допомогти собі витягнути ногу і в тій же хвилині на мої плечі впала мала чудова райдужна ящірка, якої укушення спричинює неминучу смерть на протязі 2—3 мінут. Я її стряс зі себе. Як і коли це сталось я не в силі сказати. Відборона приходить сама собою, заразже, ще заки свідомість схопить небезпеку. Одного разу я пішов купатись і на отім місци де я купався через два дні, я побачив голову і лапи величезного крокодиля — що колиб він не зрадив цього дня своєї присутности на тім місци? Одного дня я заснув на якомусь пні. Коли пробудився, я цілий був вкритий мурашками. Вони позалазили скрізь в уха і ніздря і під одіння і мене нараз кололо тисяча жал неначе голки. Я з місця скочив головою в ріку і так звільнився від непрошених гостей. Що колиб я був в цей час — скажім — хорий на малярію, без спромоги рушитись і оборонитись? Терміти вспівають загризти чоловіка на протязі кількох хвилин, а на протязі одної години залишити лише білісенькі, до тла обчищені кости. Одного чудового ясного дня — ми саме плили закрутом ріки — мої Даджаки завернули нагло лодку й з усею натугою сил почали веслувати до берега. Я не питав чому це роблять. Не минуло 3 мінут і я зрозумів. Нагло ми — зглядно я сам, бо мої Даджаки запримітили все це очевидячки вже раніще — почули дикий, страшний, громовий шум, неначеб якась розпутана сила тисячелітний ліс з корінням валила. І справді — в низ рікою йшла велитенська спінена бурхлива хвиля висоти 20—25 стіп, неначе стіна, зносила усе зі собою, рвала береги і клала лісові велитні неначе зломані сірники. Що сталось? Десь в горах був прорив хмари; але дві години пізніще ріка знова дрімала заросла цвітами і паростами а над джунґлею царила тяжка оловяна тишина. І в джунґлі ніколи не відомо, що може статись в слідуючій хвилині; через те ви мусите жити в стані вічного напруження нервів, вічної натуги уваги і людей тут не виснажує сама небезпека, але оте скрите, зрадливе, завсігди готове до наскоку невідоме.

Лист з Женеви.

(Від власного кореспондента „У. Г.“)

II.

Я. Д. — Швайцарія належить до тих країн, які нині не знають, що таке національна боротьба. Швайцарія так розвязала свою національну проблєму, що кожна швайцарська національність почуває себе рівноправною, пануючою та державною. Заселюють Швайцарію Німці, Французи та Італійці. Тимчасом швайцарські Французи та Італійці, яких разом нараховується всього понад 1 міліон (більшість населення складають Німці в кількости до 3 міліонів) являються властиво меншостями країни. Отже Німці, ставувши на шлях політики сербської, польської, румунської чи чеської, малиб обєктивну можливість пригнобити французькі та італійські швайцарські меншости. Проте вони знають, що така політика поневолених привелаб лише до відділення французьких чи італійських теренів від Німецької Швайцарії. В дійсности, про таку можливість навіть теоретично не доводиться згадувати, бо державний устрій Швайцарії забезпечує кожному кантонові (т. є. швайцарській провінції) такі широкі права, якими не користуються ані ріжні окремі землі Німеччини, ні тим більше департаменти Франції або провінції Італії.

Швайцарський федералізм, не зовсім зрозумілий для звичайних европейських можновладців, забезпечує кожному кантонові таку автономію, що швайцарські кантони можна вважати за самостійні держави. Не даром швайцарська республика називається конфедерацією, себто спілкою держав, а не федеративною державою. Проте, всюди в країні помічається такий лад та міцна влада, що нинішні европейські держави ще не скоро досягнуть такої міцности і консолідованости державного устрою, який находимо в сучасній Швайцарії. Цікаво, що в наслідок господарських та ґеоґрафічних, як також інших причин, розподіл країни на кантони не дається перевести по чисто національному прінціпу. Тому, наприклад Французи, заселюють не лише цілком свої суто французькі, національні кантони, а саме женевський, невшательський, фріберґський та кантон Во (Vaud — головне місто Лозанна). Ні, чимало Французів знаходиться також в таких німецьких кантонах як берненський, та базельський, тощо. Проте, в країні взагалі панує така національна свобода та повноправність, що нікому навіть до голови не приходить про відділення ріжних французьких громад від німецьких та приєднання їх до чисто французьких кантонів.

Цікаво теж, що ця широка кантональна автономія спричиняється до того, що маси населення в першу чергу цікавляться інтересами свого кантону, що досить часто вони навіть дуже мало знають про життя інших кантонів. Цим мабуть і пояснюється той факт, що звичайні женевські громадяне не знають, скільки саме населення є в Швайцарії, не знають докладно поділу його на національности, складу федеративного уряду, тощо. Себто, рядовий мешканець Женеви мало цікавиться що там робиться по ріжних інших кантонах, мовляв, це справа федеративного парляменту та уряду.

Це саме явище помічається також у пресі. Так всі женевські ґазети присвячують найбільшу свою увагу ширшим, европейським справам; про події-ж та життя в самій Швайцарії з них не завжди можна довідатись. Так само мало місця та уваги віддається світовій політиці. Інформації про важливіщі події подається у формі коротеньких депеш, але статті на міжнародні теми містяться досить рідко. З усіх женевських ґазет, лише **„Женевський Журнал“** (Journal de Geneve) займається досить докладно міжнародніми подіями та досить докладно освітлює господарські справи. Найбільша-ж місцева ґазета **„Женевська Трибуна“** вже менше, бо заповнена переважно кантональною або федеральною хронікою. Інші женевські ґазети, як от **„Швайцарія“**, **„Женевський Курєр“** та Кантональна урядова ґазета являються маленькими льокальними листками, яких чужинці власне й не читають. Так само місцева соціялістична ґазета **„Праця“** теж редаґується досить примітивно та лише почасти читається женевським робітництвом. Комуністичної преси французькою мовою в Швайцарії властиво нема, якщо не рахувати деяких тижневиків, яких... теж ніхто не читає. Це тому, що в Швайцарії комуністична пропаґанда не має ніякого успіху, бо сталого безробіття в країні не буває, а всі верстви населення досить забезпечені матеріяльно.

Слід підкреслити, що хоч Швайцарія є вповні самостійним політичним та господарським орґанізмом, проте, в національно культурному відношенню, розпадається на складові частини підпадаючи сильним впливам культури німецької французької та італійської. Проте, не зважаючи на оту культурну спільноту женевця з парижанином чи ліонцем, помічається поміж ними і певна ріжниця. Осьтак, французькі громадяне почувають себе в Женеві чужинцями, живуть власною кольонією та видають навіть свою тижневу ґазету, яка закликає всіх французьких громадян не забувати про батьківщину Францію та не „асимілюватися“ зі Швайцарцями. Цей факт пояснюється в першу чергу тим, що швайцарсько-французька культура має більш інтернаціональний характер, як суто французький. Крім цього, деяку ролю грають тут і релігійно-церковні традиції. Як відомо, пануючою церквою в Швайцарії є протестантська а у Франції католицька.

Звичайно, нині в Швайцарії панує повна воля віри. Так в Женеві цілком вільно живуть побіч себе і поміж собою церкви протестантські і католицькі, а крім того існують — церква анґліканська, православна і жидівська. Давно вже минув той час, коли релігійне питання відогравало в країні героїчну ролю, про яку свідчить величавий памятник діячам реформації в Женеві. Проте, ще й тепер церковна приналежність має деяке значіння. Між іншим в Швайцарії окрім пануючої національної протестантської церкви є ще по деяким кантонам т. зв. незалежна протестантська церков, та остання відділена від держави і утримувана власним коштом.

Та обставина, що Швайцарія знаходиться під безпосереднім впливом трьох могутніх европейських культур, що вона вже здавна є невтральною країною, що сюда протягом року прибуває кілька міліонів чужинців та що працьовите й культурне її населення спромоглося здобути собі загальну пошану у цілому світі, а сама країна зробилась неначебто якимсь міжнароднім центром Европи, мабуть і спричинилось до того, що саме в Швайцарії знайшли собі пристановище так інтернаціональні установи як Ліґа Націй, Міжнароднє Бюро Праці та Міжнародній Репараційний Банк. І справді, коли Француз чи Німець почувається до певної міри в Швайцарії чужинцем, то в свою чергу громадяне ріжних країн світа не почувають себе на швайцарському терені в такій мірі чужинцями як наприклад у Німеччині, Франції та Анґлії. Ні, для кожної людини, яка знає хоч одну з мов европейського значіння тут досить легко можна порозумітися, майже всюди. Головне-ж, населення Швайцарії так призвичаїлось до „чужинців“, які прибувають сюди з усіх країн світа, що останні почали вважати Швайцарію міжнародньою батьківщиною, бо як сама ця країна так і її культура мають — так мовити — інтернаціональний характер.

Листи з Німеччини.

Сумерк комунізму серед нашої еміґрації в Німеччині.

I.

С. М. — Національно і державно свідома українська еміґрація в Німеччині дуже колола в очі большевиків. Мимо своєї шаленої аґітації, вони не могли ніяк прибратись до тої еміґрації. Еміґрація була вірна своїм ідеалам, за які вона попала на вигнання. Але загальне економічне положення Німеччини, матеріяльна скрута, яка тут запанувала і яка що-

ОЛЕСЬ БАБІЙ.

СПОГАД.

Вітер обтрушує вишневі цвіти з дерев і засіває ними стежки й дороги. Тими дорогами машерує військо, топче цвіти потомленими стопами й скрипливим коліссям гармат.

Нікому не до цвітів, не до весни, — бо хлопці воювати йдуть, — бо на берегах лінивого Буга кінчиться бій, — той, що почався двісті літ тому назад під Полтавою...

Повстанча ватага щойно розбила в пух і прах московські застави, й тепер пяна побідою спочиває в селі, виславши за Буг передні стежі.

Повстанці обідають, курять останки тютюну, чистять зброю на наперегони, кожний оповідає все, що пережив в останнім бою. Насміхаються над Москалями, глузують з них і трошки прибріхуючи, дають волю фантазії: кожний вважає себе героєм, кожний вірить, що ще тільки один такий бій і московська армія втече з України аж за Москву.

Старшини сидять собі в попівськім садку, вижидають наказу до дальшого походу.

Серед сміху й реготу згадують, як в паніці втікали сьогодні московські розбитки, як благали пощади, здаючись в полон.

Тільки четар Михайло Гронюк чомусь не сміється, не жартує:

— Чого це ти так задумався? — питають його приятелі. — Чи не жалко тобі того московського командіра, якого ти рубнув шаблею рано над рікою? Не жалій! Рубали вони Україну двісті літ.

— Ні, не те — я щось цікаве згадав, хлопці! — Сьогодні десятого травня?

— Так, десятого травня!

Отже сьогодні минає як раз рік від того дня, коли зі мною скоїлась та дивна пригода Так — рік. Був такий весняний день як сьогодні.

— Що це за пригода? Оповідай! А скоро, бо часу не стане! От чуєш, як десь грають гармати!

І старшина Михайло Гронюк оповідає:

„Минулого року на весну польські війська розбили мою бриґаду так, як ми сьогодні розбили Москалів, і ми втікали на Схід. Але за тиждень в одному повіті селянські добровольці прийшли нам з підмогою, моя кінна сотня вдерлася на зади ворожих військ, розбила передні польські стежі, взяла багато полонених, і на один тиждень ми знов були побідниками.

Ви не знаєте яка мінлива воєнна доля.

Ми наближались до столиці галицької України, радість і почуття перемоги опромінювали наш шлях.

Але одного дня, коли я опоєний роскішю побіди, співаючи з хлопцями веселі пісні, посувався зі сотнею кінноти вперед, здоганяючи ворога, до мене прийшла телеґрама, що мій брат Павло згинув у бою біля села Різблянич.

В одну мить моя радість побідника змінилась в жалобу-біль.

Порішивши віднайти могилу брата, я ще того дня дістав відпустку, і поїздом виїхав до недалеких Різблянич.

Їдучи, я перечитував листи брата, в яких він описував мені своє життя в австрійськім полку, на італійськім фронті, потім листи з коша українських військ і лист з польського фронту. Ці останні листи були повні запалу, горячої любови до вітчини й фанатичної жадоби побіди над ворогом. В одному листі писав мені брат, що мав щастя перемашерувати з військом через містечко, де жила його наречена. Про ту наречену він писав мені багато ще й за австрійських часів, але ніколи не хотів зрадити її прізвища.

— Бідний брат! Згинув! А та дівчинка певно й не знає про його смерть. Я не знаю хто вона, де вона, — не можу навіть сповістити її, щоб відвідала могилу його! — думав я, читаючи листи брата.

Поїзд спинився. Моя стація. Разом зі мною виступило з поїзду багато пасажирів, між якими були і такі, що приїхали в ці сторони тому що і я: шукати могил своїх рідних, убитих в недавнім бою. Дехто з тих пасажирів питав мене про дорогу до Різблянич. Останньою підійшла до мене молода панночка одягнута в жалобу. Лице було заслонене таким густим чорним серпанком, що в передвечірнім сумерку я не міг розпізнати її рисів.

— Пане хорунжий! Вам невідомо, куди до Різблянич? — питала мене.

— До Різблянич? Я також іду туди. Підем разом. У мене військова карта, а самі ви заблудите в лісах.

раз то більшає, таки помогла їм. Граючи на тих слабих струнах еміґрації, говорючи їй несотворені річи про рай в Росії і роблячи ріжні обіцянки, большевицькі аґітатори таки до певної міри добились свого. Знайшли кілька перевертнів, які за гроші згодились працювати в користь московського імперіялізму. Щойно вони захитали сильний протибольшевицький фронт української еміґрації.

В 1928 році зійшлось було кілька тутешніх „українських" большевиків. Рішили заложити в Німеччині українське комуністичне товариство. Це так просто не йшло, бо тут чужинцям не можна орґанізуватись в політичні партії, отже вони рішились заложити непартійне товариство, з дуже невинним статутом. Їм це вдалось, а німецькі власти навіть затвердили статут товариства. Воно дістало назву *„Воля"*. З самого початку попали туди крім платних большевицьких аґітаторів, також деякі українські робітники з Берліна. Відразу товариство кинулось повною парою до праці в короткому часі навербувало собі сотню членів по провінції. Це їм вдалось досить легко тому, що вони самі плентались цілий час по провінції, зробили знакомства робітників, і ріжними обіцянками попритягали людей до себе. Потворено на провінції філії товариства, які реґулярно відбували сходини, читались там реферати, провадились дискусії ітд. Це трохи заохотило людей до праці. Люде про такі річи, як комунізм ніколи нічого путнього не чули і як то кажуть, вірили на слово. Історії нашої визвольної боротьби вони добре не знали, бо більшість із них, це були переважно молоді хлопці. В Берліні товариство заразже роздобуло гроші на поїздки делеґатів-аґітаторів і заразже заложено бібліотеку з книжок, які не були заборонені читати полпредством, як контрреволюційна література. Ці книжки висилано масою на провінцію. Кромі того, товариство почало діставати з большевії цілу масу ріжної комуністичної преси, яка про нічо не пише, лише про совітський рай, цю пресу кинули тисячами на провінцію, просто засипали людий гою пресою і не давали їм змоги читати також щось іншого. Так помалу люде робились комуністами. Кромі того люде все ще дивились з певним довірям до уряду президента Петрушевича яке посунуло цілою гурмою в це товариство, бо инакше большевики загрозили, що не дадуть грошей на удержання. Всі бувші дипльомати

Товариство зачало видавати бюлетини, де подавало фантастичні звіти зі своеі діяльности. Ці бюлетини також масово і даром розкидувано поміж людей. На кождому кроці використовувано фірму Петрушевича і його „уряду", як рівнож, його пресову трибуну *„Український Прапор"* з невідмінним редактором Процем. Заложено просвітні курси, які чогосьто заникли дуже скоро, бо суха комуністична доктрина нікого не цікавила. На ріжних зборах все підносилась справ курсів, але мимо напору большевиків діло не йшло вперед. Нашого робітника не так легко розрухати і зробити його в душі комуністом. Так справа протягнулась до осени 1929 року. До того часу товариство працювало, але всежтаки ще явно не сказало, що воно в дійсности зі себе уявляє. Тай прийшов час святкування роковин комуністичної революції в жовтні. Наші новоспенені большевики заворушились. Влаштували свято революції.

Ледво назбирали сотню людей. Після інтернаціоналу, промов і протестів проти буржуазно-фашистівських, „ундівських" і ще як хочете назвіть виступів студентської молоді в краю. Ніхто нічого не питав, нащо і пощо протестують. Виступив на арену таваріщ Папенко, що свойого часу був завзятим українцем в Чехії на еміґрації, а тепер став за гроші працювати в большевиків, прочитав резолюції вже готові, от так собі під носом, уявив собі, що вони приняті і післав їх друкувати в *„Українську Ґазету"*. Потім люде прочитали це і аж дивувались, що вони були на зборах, таких резолюцій не ухвалювали, а тут тобі на, друкують і то ще розстріленими літерами, що вони протестують проти націоналістичної демонстрації проти провокатора Лапчинського. На томуж святі були ріжні декламації, співи, потім представлення, інтернаціонали а після того... танці і пiятика. А на закінчення *бійка на ножі!* Таки добре побились! Бились поляки й украінці. Зайшла справа на тому, що польські комуністи спровокували наших людей визиваючи їх кабанами і дезертерами, які не хотять боронити ойчизни. З такими вони братаються, хоч полякам комунізм і не снився ніколи. Вони були і є поляками і то шовіністами. Декорація салі і сцени — це був чистий абсурд. Щоб хоч знак який українства був! Хиба, що лише подекуди українські написи і то з помилками. Вартоб ще Попенкови перебути курс українізації і аж відтак приходити до Німеччини українізувати комуністичну партію.

Культурне життя а властиво співжиття членів товариства обмежується на тому, що хиба часом зійдуться в одному підрядному комуністичному льокалю і трохи себе взаїмно вилають, наговорять один другому дурниць, простий робітник скаже бувшому дипльоматови, старому й колись заслуженому діячови „дурак" і на тому кінець. Правда не все воно так гладко переходить. Це лише тоді, коли не мають вони грошей. Треба знати, що большевики вже не видають їм місячно гроші, але декадами і то лише, як кождий з них виkажеться певними успіхами в праці. Вони ніяк не годні відзвичаїтись від старої буржуазної привички тягнути водочку і тепер як лише грошики, стягнені примусово з українського селянина на Україні, попадуть їм в руки, вони зараз робляться тимиж буржуями.

Як вже згадувалось, товариство закупило досить богато комуністичної літератури і нею годує людей. По друге, масами розкидується комуністичні часописи між людей і це є та „духова пожива" наших людей в Німеччині, яку їм подають освободителі. Рівнож масово кинено між людей *„Українську Ґазету"* і передплату стягано примусово, але потім коли побачили большевики, що користи ніякої, а видатки великі, тоді припинили субсидії „Українській Ґазеті" і вона перейшла в стан вічного відпочинку. Рівнож останніми часами мусів неодмінний редактор „Українського Прапора" Проць забрати рукописи з друкарні, бо большевики також відмовились дати гроші на випущення 500 примірників часопису. Часто скаржаться робітники, що не мають що читати, а знова кажуть, що ріжні посіпаки з „Волі" не видадуть їм книжок з бібліотеки доти, доки їх самі не перецензурують. Можна собі уявити таких цензорів, які самі заледво вміють читати! Процензурована книжка вже мусить бути дійсно по мітінґовому написана, щось в роді „Української Ґазети", щоб вона попала в руки читача. Тому й не диво, що робітники скаржаться на брак літератури. За ґазети вони в останніх часах дуже товариству вдячні, бо мають в що завивати хліб йдучи до праці. Вже тепер не витрачують часу на читання тої літератури. Останніми часами великий рух між людьми зробився з нагоди висилки їм Українського Голосу. Людям дуже подобалось це, що про них є там написано.

(Докінчення буде).

Боротьба на морі.

Модерна морська боротьба знає чотири руйнуючі знаряддя: гарматне стрільно, торпеду, міну і бомбу гидроплянову. Проти кожного з них противник завчасу обдумує середники та способи оборони.

Гарматне стрільно

займає в тій черзі перше місце. Воно по історії найстарше та найцільніще. При віддалі на 40 км. пробиває воно 30-центиметровий панцир з гартованої сталі та виривае в ньому силою вибуху отвори на кілька метрів квадратових.

Гарматне стрільно має вид вальця, закінченого стіжком. Воно виточене з дуже грубої, найкращої сталі, внутр вальцевої частини стрільна находиться вибуховий матеріял, пр. меленіт, екразіт, лідіт і т. д. а в стіжку находиться безпосередньо під вибуховим матеріялом капішон з ґромо-ртутю (найсильніщий вибуховий середник), т. зв. дістансовий запальник та вдарник розчавлює капішон, слідує гук і вибух. Стрільно викидає силою вибуху пороху гармата, яку наставляють на ціль при помочі окремих електричномеханічних машинерій.

Калібер сучасної морської артилерії ріжний: 47 мм. — це міра проти-летунського стрільна, що важить 2 кґ. 406 мм. Міра стрільна вежових гармат дреднаутів, важить 1000 кґ. Стрільна ці мають нищити надводну частину кораблів й розбивати артилерійські плятформи на них.

Оборона проти тих стрілен одна: панцир здовж бортів, панцирний поклад, панцирні артилерійські вежі й запанцирений місток команданта.

Торпеда

є другим руйнуючим на віддаль знаряддям. Вона пробігає 10 км. дороги зі скорістю 750—1500 м. на мінуту. Віддаль та скорість торпеди можна довільно реґулювати.

Торпеда подобає на довге сталеве циґаро, якого нутро ділиться на основні частини: 1) боева полова з капішоном і вдарником, виповнена вибуховим матеріялом в кількости від 100 до 200 кґ., 2) резервуар (комора) в якій находиться згущений воздух (100 до 150 атмосфер); 3) гідростатична комора з приладдям, що вдержує торпеду в часі бігу на раз визначеній глубині від 1·5 до 5 м. під водою; 4) мотор гонений згущеним воздухом, що обертає розгінну шрубу і 5) жироскоп — прилад, що вдержує торпеду на тому самому напрямкові в часі бігу.

Торпеди є теж всякого калібру. Найчастіще уживають торпед з проміром 450 або 530 мм., системи Уайтгеда, вагою 1500—2000 кґ. Уайтгедові торпеди мають ту добру прикмету, що як не траплять в ціль — то відповідно до давніще наставленого апарату випливають на верх або тонуть. Під сучасну пору роблять проби з т. зв. телевізійною торпедою, якою кермуватиме радіоапарат і яка буде змінювати напрямок мов жива риба. В додатку телевізійна торпеда вибухатиме в бажаний момент.

Завдання торпеди — знищити підводну частину судна так, щоби воно затонуло. Забезпечуються проти неї: 1) дають грубезний панцир на долішну частину, 2) дно пароплавів будують з окремих подорожних комор, мов з пустих цегол і 3) цілий воєнний пароплав розділюють на окремі частини щільними сталевими перегородами з герметичними дверми. Оскільки по сторпедуванню ці двері в час замкнуть — то судно може вдержатись на воді, хочаб мало й кілька комірок розбитих. Торпедою стріляють з осібних торпедових апаратів.

Торпедові апарати

складаються зі сталевої рури, до якої всувають торпеду, що має бути викинена; механізмів, що всувають торпеду до рури, обертають руру й викидають торпеду, мушок й приладів, що докладно обчислюють напрям й скорість торпеди у звязку з напрямком й скорістю ворожого судна.

Торпеду випускають з рури силою згущеного воздуху або динамітового стрільна. Ця сила однак висуває тільки торпеду з рури. В хвилині, як вона вже поза нею, автоматичний замок впускає в торпеді згущений воздух з комори до мотору, а той гонять вже торпеду увесь час. Тим й ріжниться торпеда від гарматнього стрільна, яке відбуває дорогу силою первісного вистрілу.

Основно діляться торпедові апарати на надводні й підводні. Надводні приміщують звичайно на кружляках, контрторпедниках й торпедниках а тоді мають вони або рухому або нерухому руру. Часом змонтовують дві і три рури рівнобіжно — як от дула в дубельтівці а находяться торпедові апарати на дзюбі та на руфі судна. Їх уживають або при переслідуванню ворога або в обороні перед ворогом, що переслідує т. є в таких випадках, коли вже саме положення судна надає напрямок торпеді.

В рухомі й нерухомі підводні торпедові апарати узброюються лінійні судна (дренаути й панцирники) та підводні човна.

Морські міни

є пасивним руйнуючим знаряддям в морській боротьбі. І коли артилерійське стрільно або торпеда мають гін й напрям і самі прямують до кораблів ворога — то морська міна стоїть на місці й дожидає його приходу. Складається вона основно з трьох частин: дійсної міни (величезна залізна), тонкої сталевої линви й якора.

Дійсна міна, є виповнена вибуховим матеріялом в кількості до 250 кґ., як стрільно та торпеда. Крім цього вибухового матеріялу находяться внутрі міни ще й гідростатичний прилад, т. є. машинерія, що відповідно наставлена вдержує міну на бажаній глубині під поверхнею води (2 до 5 м.), та запальники з вдарниками, що вистають як ріжки з залізної кулі. Корабель, занурений відповідно до свойого тягару на 3 до 10 метрів, віздить на сховану під водою міну, вдаряє котрийсь ріжок і міна при помочі запальника вибухає та розносить а в найкращім випадку поважно ушкоджує судно. В часі російсько-японської війни занотували теж кілька випадків на Японськім й Охотськім морі з китами. Кити напливали на міну й гинули, розшарпані на куски.

Розставляють міни окремі до цеї цілі призначені кораблики т. зв. ставлячі мін або заосмотнені в потрібні до цього апарати контрторпедники, торпедники й підводні човна.

Міни „ставляють" відповідним апаратом а випущена міна має на собі ще свого рода залізний плащ, з яким паде на дно. Там, стукнувшись об нього, плащ той автоматично розхилюється, як лушпина з горіха а голова міни, позбувшись тягару, підходить до гори та тягне за собою сталеву линву, що лучить її увесь час з плащем, якби з якором. Врешті голова міни підходить на висоту 2—5 м. від поверхні води і на бажаній висоті задержується; линва не дозволяє їй поплисти з хвилею. Уживання та пускання т. зв. „пливучих мін" без якора заборонюють суворо міжнародні закони морської боротьби.

Морський воєнний штаб, який хоче забезпечити свої порти проти наскоку ворога, висилає „ставлячі мін" і вони роблять т. зв. мінові загороди або мінові поля. Ставлячі мін, пливучи в визначеному напрямі, спускають що кільканайцять метрів міну творячи величезну шахівницю. В такому міновому полі лишають крутий, кривульковатий прохід для своїх суден. Той прохід, щоби не дати ворогові довідатися про нього, бережуть у великій тайні та що кілька днів змінюють так, що місце його й напрямки звісні тільки комендантові порту. Крім цього мінових піль бережуть прибережні батерії та стежеві судна.

Завдяки підводним „ставлячам мін", які можуть їх закладати під найчуйніщим оком стежевих суден в білий день стараються противники заложити теж міни і під портами свого ворога і замкнути його судна в його власнім порті.

Як бачимо, морська міна досить прикре знаряддя: вона й боронить й нападає. Але й проти неї винайдено оборону, а саме травлери.

Травлери

або мінолови це невеликі суденця, обємом в 100 до 150 тонн, з залогою до 20 чоловік. Основною прикметою травлерів є маленьке занурення, яке виносить всього 1 а найбільш $1^1/_2$ м.

Міни находяться — як уже сказано — 2 до 5 м. під водою; травлери можуть отже безпечно плавати понад міновими загородами. „Полювання" травлерів на міни відбувається в той спосіб: Травлери стають парами на просторі 150—200 м. і тягнуть за два кінці міцну сталеву линву, довгу на 150—200 м., на якій находяться поплавці, луком, щось гейби рибаки невід. Коли ця линва, підтримувана поплавцями, найде в глубині 12 м. линву міни, то зховзується по ній під голову міни і витягає її на верх, оскільки не зачіпить за котрийсь ріжок і міна не вибухне. Тоді стрільном з маленької гарматки (47 мм. тепер 75 мм.), яка находиться на кожнім мінолові, міну розбивають, або затягають до порту, звідки осторожно пересувають її під ворожий порт.

В той сам спосіб, линвою, переконуються травлери чи в проходах та під портом нема ворожих мін кождий раз, коли ескадра виїздить з порту.

Крім цих „фахових" травлерів, яких залоги в часі мира вчуться ставляти та вилапувати міни, травлерами в війну можуть бути рибацькі й всякі инші судна, що занурюються не більш, як на $1^1/_2$ м. Тоді їм додається гарматку — і мінолови готові. Треба знати, що Анґлія змобілізувала в тій цілі в часі війни тисячі рибацьких куртів і вони віддали батьківщині неоцінені прислуги.

Та наймодерніще руйнуюче знаряддя морської боротьби — це бомба з гидропляну.

Бомба гідроплянова

має вид грушки і виповнена вибуховим матеріялом; важить до 100 кґ. В майбутній війні вживатимуть гидроплянових ґазових бомб, виповнених фосґеном або яким другим трійливим ґазом а один з командантів анґлійської воздушної фльоти, полк. Персіюс каже, що „побідником в майбутній війні й володарем моря буде той, хто буде мати найсильніще морське летунство й буде найкраще підготований до ґазової війни, хто найбільш зуміє використати той новий спосіб боротьби а найменш шкід понесе, підготовивши завчасу середники та способи оборони".

Остап Далекий

Складайте грошеві датки на фонд допомоги соловецьким втікачам.

— Я вам буду дуже вдячна. Я сама, в чужій, незнаній околиці.

Ми привіталися, вона сказала мені своє імя.

— Ви не тутешні, панно Ізо? В Різбляничах ваша рідня?

— Ні! Я приїхала сюди з міста Л. тому бо тут над Дністром згинув перед трьома днями мій наречений.

— Як дивно! Я також приїхав до Різблянич шукати могили мого брата!

— Під Різбляничами був двотижневий бій, там упало не мало наших стрільців. На війні нема нічого дивного, ані неможливого, — бо все є дивне. Може мій брат лежить з вашим нареченим у спільній могилі?

— Так. Може! На війні дійсність стає казкою, а казка дійсністю.

Розмовляючи з панною, я мимовові піддавався чарові її голосу. У неї був дивний голос. Може смуток і жалоба та біль надали йому краси і чару, — але голос цей впливав на мене як музика.

— Цікаво, чи вона гарна? — мигнула мені думка як ластівка.

Панна Іза розговорилась про нареченого: Вона познайомилась з ним ще за австрійських часів, коли він був старшиною... Останній раз вона бачила його коли українські війська покинули галицьку столицю. Він боронив Львова, був легко ранений в бою на вулицях і з лічниці знов повернув на фронт, де й згинув.

Я майже не слухав, що вона говорить, я щоденно наслухався тисячі оповідань про війну, про траґічні розлуки, стрічі, пригоди — і всяка траґедія була для мене буденним явищем; я тільки любувався музикою її слів і роздумував про мого доброго убитого брата.

Стемнілось зовсім; з поза лісів і зійшов місяць повний, усміхнений, рожевий, розглядаючи спокійно скривавлені поля. Ми дійшли до села, вступили до хати священика. Моя товаришка подорожі відслонила лице, скинула чорний жалібний серпанок і я станув перед нею здивований, збентежений, як дитина: Ви знаєте, які прекрасні бувають молоді дівчата в жалібнім убранні, ви знаєте як люблять жінки одягатись в жалібне убрання, хоч би померла їх зненавиджена далека стара тітка, або тисячі раз проклята свекруха, одягтись в жалобне вбрання, щоб тільки мати нагоду пишатись перед людьми жалобою, яка підкреслює контрастом красу і веселе личко. І панна Іза в жалібному вбранні була прекрасна.

Іза заночувала в священика в однім покою, я в другім, щоб відпочивши по подорожі, завтра вранці вибратись на побоєвище за лісом шукати двох могил: мого брата та її нареченого.

Я не міг заснути! Я більше думав про Ізу ніж про вбитого брата і його могилу. Я ненавидів себе за те, я проганяв думки, але постать чарівної дівчини в жалобі знов являлась мені. Коли я заснув над ранком, мені снилось, що Іза прийшла зі своєї кімнати до мене. Так, — снилась Іза, а не вбитий брат, — бо живій людині сниться життя, не смерть, — сниться радість навіть над могилами.

Вранці я перший вийшов на поле. Це був один з тих буйних весняних ранків, що примушують наші серця битись одним ритмом із ритмом всеї природи, бути веселим, як весна.

Із села виходив на луги гурток молодих людей; якісь студенти, урядники, міщане. З їх розмов я зрозумів, що й вони прийшли зі сусідніх міст і сіл шукати на побоєвищах могил своїх рідних, знайомих. Якась стара міщанка плакала голосно:

— „Та він мав тільки 14 літ... я просила його: не йди! А він завзявся, кинув ґімназію і втік битись за Україну. — А вчера чую, — він згинув десь тут. Коби хоч могилу найти!

І пішла над ріку ридаючи.

За хвилину вийшла панна Іза. — Ну ходім на побоєвище! Священик оповідав, що там вже поставлено на могилах хрести з написами; лекше буде найти наших дорогих.

Ми йшли лугом понад річкою, над якою перед трьома днями був крівавий бій. Куди ми йшли, було видно лиш одно: пшеничні лани поорані ґранатами, зелені жита столочені колесами гармат, потоптані військом. Узгірря і береги були змережені стрілецькими ровами і шанцями, в яких ще було повно поломаних крісів, скрівавлених баґнетів, невистрілених набоїв. Між скибами, між лозами сіріли свіжі стрілецькі шапки, часто біліли розкидані листи від рідних і дорогих. Іза зірвала кілька цвітів і поклала їх на стрілецьку могилу.

(Докінчення буде).

Що чувати в світі?

Морська конференція в Льондоні. З огляду на упадок теперішного французького уряду Тардіє, який був одночасно головою французької делеґації в Льондоні, — конференцію перервано і відложено аж до часу приходу до влади у Франції нового уряду. В міжчасі відбулася балачка Мекдональда з італійським делеґатом Ґранді, в якій Ґранді заявив на прикінці, що Італія вважає конечним переведення якнайдалі йдучих обмежень в справі морських зброєнь, але застерігає собі право домагатись від конференції признання їй такої скількости кораблів, яку будуть мати найсильніщі держави Европи чи Америки.

Большевики. „Ліквідувати прорив пятилітного сільсько-господарського і промислового пляну“ — гукає заєдно большевицька преса. І справді є що ліквідувати, бо „...До 15 березня треба зібрати (на Київщині) 1 міліон і 703 тисячі карбованців тракторного фонду, а досі зібрано лише 1004 карб. Такі „темпи“ загрожують повним зривом орґанізації машинотракторних станцій. Замовлення на машини та частини до них — це політичне замовлення. Минув цілий ряд місяців, але до виконання пляну ремонту і придбання сільсько-господарських машин ще далеко“.. „Кепська — (теж) — справа з орґанізаціями кінно-машинових стацій. Поки що орґанізовано тільки 4 стації (на Київщині), що мають обслуговувати аж 8 тисяч господарств“.. „Справа з насінням стручкових ростин та трав незадоволяюча. Залишається загроза, що цього насіння не вистарчить“... До того всього „райони масової колективізації опинилися без аґрономів“. Наприклад „Димерщина має тільки одного аґронома, як сам є і рільником і зоотехніком і колективізатором в одній особі, який крутиться як навіжений серед паперів і не може ніяк виїхати кудись до колгоспу. А 12 сіл згаданого району вже в цілости колективізувались і ґвалтують: допоможіть скласти пляни, надішліть аґронома“.... Найгірше є однак це „що в окружних урядах колективізації не має певности чи надсилані звідомлення з районів є згідні з правдивим станом“, бо ось „прокуратура Одеського району викрила ганебні факти у тому відношенню, а саме Цебриківський район систематично неправильно повідомляв окружну орґанізацію про скількість насіння в районі. Цебриківський райземвідділ навмисне подавав число зібраного матеріялу на 80—100 тон більше ніж у його справді було. Притягнено за це до відповідальности райземвідділ, голову райкоопзерна — невідничого і кількох голов сільрад“... Не має теж виглядів на ліквідацію прориву промпляну у Донецькому басейні. „Темпо видобування вугілля в Донбасі за перші 15 днів лютого свідчать, що Донбас не ліквідує січневого прориву промпляну“. — Ось як виглядає ліквідовання прориву с-г. і пром-пляну в СССР.

Франція. Зовсім несподівано захопила Францію урядова кріза, — повалення уряду Тардіє французьким парляментом. Сталося це в той спосіб, що мала ґрупа французьких послів, що досі голосувала стало за урядом, приєдналася до опозиції і таким чином дала їй перевагу пяти голосів в порівнанню з урядовою групою послів. Як би не розглядати цеї справи, треба ствердити, що урядова кріза прийшла для Франції в пору найбільш для неї небажану, в час для французької держави надзвичайно важний. Ніодин з ворогів Франції не бувби підібрав кращої пори. Становище Франції в Газі, а з окрема тепер в Льондоні не було вигідне і міцне, а стало і стане воно ще гірше і ще слабше після заіснування урядової кризи. То теж остання кріза у Франції розглядається не лише величезною більшістю світової, як наявний приклад тих великих загроз і небезпек для держави і державного інтересу, що криються в парляментарній системі правління державного, в парляментарному її устрою. Коли недавно приклонники цього парляментарного устрою вказували на недоцільність диктаторської, системи правління користуючись прикладом повалення безідейної диктатури в Еспанії, то французький приклад дає без сумніву далеко більш переконуючі докази про погубність парляментарного способу правління. Не дивно, що зі шпальт дуже поважних французьких часописів падуть такі слова: “Хай живе республика зі сильною владою, з одним вождом на чолі, а коли цього буде треба хай живе республика з буком в руці“. — До новоутвореного французького уряду увійшло 21 послів і 7 сенаторів. Найбільшу скількість місць в уряді заняла партія соціяльних радикалів, потім слідують по черзі лівиця радикальна, незалежна лівиця, соціялісти, лівиця демократична; лівиця републиканська.

Анґлія. Партійна гризня це незвичайно заразлива річ. Ось Анґлія заразилася цею недугою від Франц( )ара Анґлія, що від віків знала лише три партії у себе зачинає „розроблятись“. Недавно завязалася четверта партія, а там дивись повстане пята, а може й ще більше намножиться. Де тонко там рветься — цю пословицю можна пристосувати до теперішної Анґлії. До страшного безробіття в Анґлії, яке охоплює сьогодня півтора міліона людей, що опинилися на бруку, до клопотів в кольоніях, до фінансових і торговельних труднощів, до тяжкої кризи углекопської приєднується тепер справа ворогування партійних отаманів. Що раз частіще говориться в Анґлії про нові вибори до парляменту, хоча населення хоче не виборів, а праці і ладу. Ворогування льорда Ротерміра з льордом Біверbруком, а їх обидвох з провідником консервативної партії Болдуїном, ворогування Льойд Джоржа з Мекдональдом і т. д. — ось справи, що займають увагу анґлійських політиків. Найбільш понижаюче для Мекдональда є те, що він враз зі своїм урядом є залежний від ліберальної партії Льойд Джорджа. Як би ліберали не голосували за Мекдональдом в парляменті, то робітничий уряд давно вже мусів був покинути мінісгеріяльні стільці. Свідомість існування Мекдональда як керовника уряду з ласки Льойд Джорджа, збільшує внутрішну ненависть поміж ними. Опріч цього має Мекдональд ворогів у своїй власній партії. А саме посли робітничої партії, що походять зі Шкоції заявляють щораз частіще недовіря свойому провідникові Мекдальдові, щораз більше від нього відсовуються. Має своїх противників в межах своєї партії також Льойд Джорж. Є ним льорд Ґрей. Спори в межах консервативної партії поміж офіціяльним керовником партії Болдуїном та льордом Біверbруком з одної сторони, а льордом Ротерміром з другої грозять навіть розбиттю згаданої партії. Як з цього видко „школа доброго політичного життя“, якою до недавна усі вважали Анґлію та з окрема анґлійський парлямент, перестала нею бути.

Німеччина. Скільки то вже крови напсував отой Юнґ Німцям і цілій Европі? Сталося так, що упертий Юнґ разом зі своїм упертим пляном наскочив на упертих Німців. Саме тепер займається німецький парлямент справою завірення (ратифікації) пляну Юнґа. До 22 лютого мав парлямент цю справу остаточно вирішити, але справа так затягається, що це потреває може аж до 22 марта, а може ще далі. Що правда французький військовий ґенеральний штаб, намагається підігнати Німців, мовляв швидко рішайте, бо в залежности від ваших рішень мусимо заздалегідь виробити плян опорожнення Надренщини на весну. Тимчасом Німці не то що не приспішують рішень, але справа з пляном Юнґа зачинає так плутатись, що ще взагалі невідомо, що з цього всього вийде. Проти завірення пляну Юнґа були досі лише Ґуґенберґівці, а тепер стали підносити свої застереження в справі ратифікації, німецькі людовці та осередкові ґрупи. Справа ще більше мотається ще й через те, що Франція настоює, щоби Німеччина завірила і підписала не лише сам плян Юнґа але також польсько німецьку умову ліквідаційну. Франція намагається звязати ті обидві справи і поставити в залежність одно від другого. Коли для пляну Юнґа може й найшлабся більшість в парляменті то для ліквідаційної польсько-німецької умови не найдеться. А врешті, один з параґрафів німецької конституції (72-ий) каже, що президент держави може відсунути на два місяці правосильність кождого закону, що його ухвалить парлямент, в тому випадку коли проти цеї ухвали заявиться в томуж парляменті одна третина послів. Параґраф 73-ий знова каже, що президент держави може кожду ухвалу парляменту віддати до провірки народови шляхом вселюдного голосовання (плебісциту). — З цього видко, що доля пляну Юнґа в Німеччині дуже непевна.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ ТИЖНЯ.

В Анґлії зорґанізувалася четверта партія. Досі було там три: Консервативна, Ліберальна та Робітнича. На чолі нової партії стоїть льорд Біверbрук. Одною з найважніщих точок програми згаданої партії є боротьба за введення свободи торговлі в межах Анґлії. Досі мало зголосиши своє приступлення до нової партії 200 тисяч осіб.

* * *

Аґенція „Fournier“ доносить, що від часу появи знаної відозви Папи, в справі переслідувань церкви і релігії в СССР, ватиканська почта одержує масу листів з СССР, а передовсім з Москви, в яких містяться погрози в бік Папи.

* * *

Після короткої передишки в Китаю, піднесла там знова свою голову отаманія. Кількох з них, користуючись жахливим голодом в деяких провінціях (зокрема в Шензі) притягають голодуюче населення до повстання. Повстанці націлюють свій похід на Нанкін.

* * *

Мунулого тижня приняв президент Гінденбурґ провідника німецьких націоналістів Ґуґенберґа. Балачка велась про доцільність чи недоцільність підписання президентом закону ратифікуючого плян Юнґа, у випадку колиб його ухвалив німецький парлямент. В звязку з цим порушено теж справу польсько-німецької ліквідкційної умови, біля якої зосереджено увагу цілого німецького політичного світа.

* * *

Московська ґазета „Новое Время“ оголошує отвертий лист „Союза русских женщин“ до маршалка Пілсудського з проханням о улаславлення засудженого варшавським судом в 1928 р. на 15 років тюрми убійника посла СССР. Войкова — Бориса Коверди.

* * *

Вибори до громадських рад в Болгарії дали перемогу урядовим партіям. А саме: урядові партії здобули 565 тисяч голосів, а опозиція 370 тисяч.

* * *

Нові вибори до японського парляменту принесли побіду урядовій партії.

* * *

В Атенах (Греція) наступив 19. ц. м. вибух маґазинів муніції. Розірвалося нараз 20 тисяч ручних ґранат. Досі стверджено 9 убитих і 8 тяжко ранених. Вибух був спричинений одним із жовнярів, що сторожили біля маґазинів.

* * *

В болгарському парляменті прийтло до рукопашної бійки поміж послами опозиційної та урядової ґрупи. Опозиційні посли домагалися, щоби окрема комісія парляменту перевела слідство, в справі зловживання влади підчас останніх виборів до громадських рад в Болгарії.

* * *

20 ц. м. відбулися в мадярському парляменті святочні сходини послів з нагоди 10-ліття урядовання Горті на становищі начальника держави. На згадане засідання явились усі посли за виїмком соціялістів.

* * *

20 ц. м. святковано в Чохословаччині свято 10-ліття проголошення чехословацької конституції. Посли і сенатори Словаки не взяли участи в згаданому святі тому, що пітсбурська умова, яка забезпечує Словакам автономні права в републиці, не зістала долучена до конституції ЧСР. як це було Словакам обіцяно.

* * *

Австрія має дісшати в червні або липні ц. р. позичку на 100 міліонів долярів. Позичка ця має бути розписана в в кількох европейських державах.

НОВІ КНИЖКИ.

Проф. Іван Филипчак: **Сила Волі** — повість з купецького життя. В-во „Русалка“, Львів, 1930. Це перша повість з купецького життя на укр. мові. Значить: читатиме її наше відроджуюче ся купецтво, так старше покоління як і молодий його нарибок. Але помилявбися той, хтоб думав, що цю повість мають читати лише купці та ев. промисловці, бо книжка переходить далеко поза межі заінтересовання самого купецтва, книжка цікава для найширших кругів нашого громадянства. Ці народні діячі, яким лежить на серці освідомлювання укр. міщанства, повинні подбати, щоби книжку прочитав кожний міщанин. Педаґоґи, які хочуть витворити в рядах своєї молоді сильні характери та замилування до вільних фахів взагалі, а зокрема до промислу і торговлі, повинні заінтересуватись книжкою п. професора Филипчака та зробити її обовязковою лектурою для шкільної молоді. Наше селянство, яке дуситься на малих клаптиках землі та не знає, що почати з доростаючими дітьми, знайде в книжці „СИЛА ВОЛІ“ неодну добру раду і вказівку, куди нам треба звернути увагу, щоб здобути собі краще завтра! — Книжка видана чепурно і старанно, та В-ву належиться подяка за так цінний вклад в укр. літературу: — Про хиби книжки не говоримо, бо нам розходиться не про високі літературні цінности, а про тенденцію твору, а під цим кутом дивлячись на справу, — книжка п. проф. Івана Филипчака виповнює важну проґалину в нашій літературі — Н.

Союзи і Товариства.

Позір Підгаєччина!

Нарада представників Тов. „Просвіта“ Підгаєччини постановила розбудовати освітню роботу, шляхом закладання по всіх Читальнях самоосвітніх гуртків і ведення в них зорґанізованої самоосвітної роботи. Досі не було випадку у нашому повіті, щоби десь в котрійсь Читальні заснувався гурток людей, якіб постановили собі зорґанізовано над собою працювати. Неодна може людина думала над тим, та бракувало їй сили поступити один крок вперед і взятися до роботи. Всі ми чекали, що хтось, колись прийде, що настане такий блаженний час, і освіта сама собою влізе в наші голови. Практика стану і діяльности наших Читалень виказала однак, що булоби блудом чекати нам і надіятися на кращі часи... Освітна робота без нашого самочинного виступу не піде вперід. Тому, ведені прикрим досвідом, кличемо до Вас охочі одиниці по Читальнях: Звязуйтеся в гуртки і ставте собі за ціль самоосвіту. Не чекайте, не відкладайте, а вже таки зараз приступайте до роботи. В найблищу неділю скличте сходини перших охотників і порадьтеся над завданням, яке Вас чекає. Не рахуйте на те, щоби Вас було багато... Навіть дві три охочі одиниці може приступити до діла. На цих перших сходинах відчитайте оцей наш заклик, подумайте над ним, тай розважте чи можете Ви створити такий гурток. Якщо так, то виберіть собі провідника з поміж себе. Мавби це бути чоловік трохи очитаний, що голосно і зрозуміло читає. Він мавби проводити у Вашій праці. — Що читати і як читами, буде Вам заподано в пляні. — Але ще ми не знаємо який книжковий матеріял Ви маєте в Читальні, тому на цих перших сходинах перегляньте з Вашим біліотекарем всі читальняні книжки і подайте нам виказ, в якому бувби поданий заголовок книжки, автор і рік видання (календарі). Відповідно до Ваших книжочок, ми назначимо Вам першу початкову працю. — Відтак старайтеся бути з нами завжди в звязку, а ми старатимемося служити Вам радою і вказівками. — *Виділ Філії Тов. „Просвіта“ в Підгайцях.*

Тов. „Українська Бесіда“ в Перемишлі уряджує від 2. — 31. березня 1930 р. у власній домівці „ШАХОВИЙ ТУРНІР“ за мистецтво Перемишля. Для трох найлутших змагунів визначено нагороди. Вислід турніру буде оголошений в часописях. Святочне отворення шахового турніру наступить дня 2. березня ц.р. о год. 10-ій рано. Виділ Т-ва „Українська Бесіда“ запрошує отсим всіх прихильників шахової гри до участи в турнірі. Зголошення приймає до дня 1. III. ц. р. п. Евген Борис, Ринок 2.

Збіжева біржа.

(Ціни в золотих за 100 кільоґрамів, в місци де збіже ваґонується).

Пшениця двірська: 34·50—35·50; Пшениця селянська: 32·00— 33.00 Жито: 17.25—18.25; Фасоля біла 50—60; Фасоля краса 45—50; Горох пів Vict: 26·50—28·50; Горох полевий: 21.25—22·25; Вика чорна: 25.75—26.75; вика шара: 23.00—24.00; Сіно солодке прасоване: 8.50—9.50; Солома прасована: 5—6 Гречка: 22·50—23.50; Лен: 63—65; Отруби житні: 8·75 — 9·75; Отруби пшеничні; 11·50—12·00; Каша гречана: 45.50—47.50; ячмінна: 33—35; Пенцак: 31—32; Просо: 26.75—27.75; Конюшина червона: 105—110; Мак синий: 150—160 Мак сивий 110—120.

Новинки.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ.

Просимо недоходячі числа „Українського Голосу“ реклямувати тільки в урядах почтових. Уряди почтові є відповідальні за правильну доставу передплатникам ґазет і є зобовязані до безплатного полагоджування реклямацій.

Нищення комунарів. Селяне Мінщини спричинили оце недавно катастрофу двох потягів в яких їхали комунарі помагати колективізувати сільські господарства. Підчас катастрофи згинуло кілька десятків комунарів.

Новочасні невільники. Большевики „придумали“ такий спосіб на тих що записали свою душу в колектив: На правому рамені усіх членів колективів прибивають большевицькі комісарі печатку з числом того колективу до якого даний член належить. Такими печатками є постемпльовані селяне, що втікли через границю з большевії до Польщі.

Крадуть як круки. Два скарбові урядники в Хелмні (Познанщина) обікрали касу на 4 тисячі золотих.

І ґрафи сходять в Польщі на жебри. У Варшаві визначено ліцитацію палати ґрафа З. при ул. Вейскій за те, що власник її не міг заплатити податків наложених на нього. Вартість палати виставленої на ліцитацію виносить 1 міліон зл.

„А там в небі не дають горівки“. Так думали до недавна у нас, так думають тепер Німці і стали в двоє більше пити ніж попередніми роками. Ось на приклад в році 1917|18 припадало на одного Німця 35 літрів пива річно, а в р. 1928|29 — 86 літрів на одну особу. В такому самому проценті пропивається Німцями горівку.

Хоч біда то гоц. В місцевости Льорет у Франції завалилася ґалерія в копальні вугля. В наслідок цього 15 робітників опинилося без можливости відістатися на верх. Та в нещастю трапилося щастя, а саме рури, що допроваджували воздух до шахт не були ушкоджені. Тими власне рурами подають робітникам напитки, їжу та карти до гри, щоби вони надто не нудились очікуючи визволення.

Старій косарці мало що не трапилася велика почесть. Недавно донесли французькі ґазети, що в одній місцевости в Мароко найдено кістяк передпотопового звіря дінозавра. Та скоро переконалися, що ці „кости дінозавра“ це звичайні граблі і складові часгини поломаної старої косарки.

Найстарше супруже. В одному селі на Мадярщині „відкрили“ люде пару супружу яка повінчалася в... 1839 році. Чоловік як ставав до вінчання мав тоді 19, а його суджена 17 літ. Він має сьогодня 109 років а вона 107. Держаться вони ще кріпко, лише нарікають, що тепер часи стали гірші.

Нічого собі брат. Берлінська поліція одержала недавно донесення з місцевости Цієленціґ під Берліном, що тамошній мешканець Ґундерман тримає у себе на стришку малпу дуже подібну до людини. Поліційна ревізія виявила, що тою малпою є брат Ґундермана, що від ряду літ є не здоровий на умі. Коли поліція увійшла на стришок дому Ґундермана побачила, що в куті маленької кімнати лежав на погриженім від всяких хробів сіннику 50-літний нагий мущина, — самі кости і шкіра, а волосся, нігті виросли до незвичайних розмірів. На вид чужих людей він став тиснутись в кут і став кричати наче дикун. Показалося, що брат держав його під ключем уже 15 років.

Скільки є ростин? Разом з грибами, грибками та бактеріями є їх на нашій землі 222 тисячі ріжних пород.

Велике богацтво накладає великі обовязки. Велике враження викликала у цілому світі найновіща заява великоамериканського промисловця Форда, в якій він каже, що решту свойого життя рішив він присвятити вихованню молоді, а з окрема вихованню молодих техніків і купців. На цили виховання має дати Форд зі своеї каси 100 міліонів долярів. Складаючи таку заяву Форд додав: „Велике богатство накладає великі обовязки“.

Злодії спеціялізуються в окремі фахи. По великих містах злодії не крадуть всього, що попаде під руки. Одні вишколюються в грабіжах кас, другі усипляють і обкрадають пасажирів в залізницях і т. д. В останніх часах утворився новий фах злодіїв самоходокрадів. В Берліні нпр. вкрали злодії того фаху 536 самоходів за останній чвертьрік 1929 р.

Цікава статистика. Одна анґлійська ґазета розписала 10 тисяч листів до молодих мужаток з запитом де вони пізнали теперішніх своїх мужів і чим вони звернули їхню увагу на себе. Відповіді були такі: Більша половина запитаних познайомилася зі своїми теперішними мужами на спортових площах підчас ріжних спортових змагань та здвигів, в яких вони брали участь поруч з мущинами і в той спосіб звернули їхню увагу на себе. Цікаво, що лише 2 відсотки запитаних вказали на танці як на місце і засіб заінтересувати хлопців.

5-літна дочка обвинувачує свойого батька в душегубстві. Минулого року найдено на залізничому торі біля стяції Конін страшно покалічене тіло трупа, в якому розпізнано селянку Вознякову зі села Сплав. Переслуханий муж сказав в слідстві, що вертаючи з весілля в сусідному селі завелася поміж ним і жінкою сварка за те, що молода жінка дуже підморгувала до хлопців на весіллю і що підчас тої сварки жінка вискочила з воза і побігла в поле а він з дитиною поїхав до хати, думаючи, що жінка прийде пішки. Тому, що не було доказів про вину мужа, його звільнено. Тимчасом пятилітна дочка Возняків оповіла своїм ровесницям, що батько так бив маму на фірі, що аж закровавив цілий батіг і потім заніс і кинув маму на тор залізничий. Коли другий раз арештували Возняка і привели йому перед очі його дитину, Возняк признався до душегубства жінки.

Нова, незвичайна ростина. В анґлійських промислових колах викликало в останніх часах велике зацікавлення утворення підприємства, яке має занятися використанням незвичайних властивостей нової ростини прозваної „бротекс“. Ростина ця повстала в наслідок довгого перещіплювання і крижовання ріжних ростин. Росте вона дуже швидко, бо за час півтора року осягає висоту два і пів до три метри і грубину пня 25 центиметрів. Не потребує вона ані надзвичайної землі, ані лагідного підсоння. З одного акра (¾ морґа) засадженого цею ростиною можна мати 1.692 кільоґрами волокна дуже доброго для перерібки на шовкові нитки, 5.450 кґ. лика для виробу найліпшої сорти паперу та 2.378 кґ. насіння, з якого можна бити дуже добрий кормовий олій для худоби.

Надіслане.

Видає і за редакцію відповідає Зенон Пеленський. З друкарні Кнолера і Сина в Перемишлі